Napisao Redakcija
utorak, 10 januar 2012 01:41

U Zagrebu se održala izložba “Tradicionalno ruho Vojvođanskih Hrvata“. Na otvorenju izložbe održana je i revija tradicionalnih nošnji, pa osim uzoraka iz Starčeva, i na reviji je nošena starčevačka nošnja, ženska i muška. Teško je bilo doći do originalnih predmeta tj. originalne tradicionalne nošnje Starčevki i Starčevaca. Ipak, trud se je isplatio i Starčevo je dostojno predstavljeno. No, ostalo je za neke pitanje gde je nestala tradicionalna nošnja osim malo sačuvanih delova. Pokušaću da podsetim i ovim napisom delimično odgovorim na to pitanje.

Muška populacija Starčeva je dosta rano, već nakon Prvog svetskog rata, napustila tradiocionalno odevanje i brzo se priklonila građanskom načinu odevanja, jer su oni silom prilika više putovali i bili aktivniji u društvenom životu. Ženska populacija i nadalje se odevala tradicionalno. Široke suknje s podsuknjama ili žiponima, bluze, povezane marame na specifičan način zbog punđi koje su plele. Nakon Drugog svetskog rata i u Starčevu su se provodila načela komunizma i socijalizma, pa su osnivane i seljačke radne zadruge, a u prvom redu su postavljene obaveze koje su naši seljaci morali da ispune u proizvodnji materijalnih dobara. Svi proizvedeni viškovi, a pojedinih nije ni bilo, predavani su u državne rezerve, tako da samim proizvođačima nije ostajalo ništa za slobodnu trgovinu ili za zamenu za neka druga dobra. Osnovne stvari su se dobivale na bonove ili tačkice, pa nije bilo dovoljno i za kupovinu materijala iz kojega bi se sašile nove suknje i bluze, a ljudima čakšire. Ni po dućanima više nije bilo svile i listera, fine čipke i ukrasnih traka, kao ni ukrasnih dugmadi. Zalihe koje su ljudi imali tokom rata su se iscrpele tako da su došla na red prekrajanja tradicionalne odeće. Lako je bilo od široke suknje napraviti jedan ili dva uska kostima ili haljinu kako su rekli šlofrok, a od vojnih ćebadi kapute i čakšire za muške.

Prekrajanje su načinile devojke i mlade žene, dok su starije zadržale bar stari kroj i način odevanja, ali su materijali sada bili puno jednostavniji i jeftiniji. Neke žene su i sačuvale svoje najlepše suknje i bluze s namerom da se u njima sahrane. Tako su polako nestajali pliševi, somoti, listeri, svile, a uz njih i šlingeraji na podsuknjama i bluzama. Nestale su i šlingovane papuče, štrikane natikače, a i način povezivanja marama kod žena. Kako uz moderno građansko odevanje nije više bilo potrebno nositi marame i ženska kosa se slobodno pokazivala zbog promena gledišta, žene su rezale kosu na kratko, jer više nisu plele punđe. U to vreme su i žene i frizeri došli na svoje, jer se ženska kosa mogla dobro prodati, a frizeri su imali od čega raditi perike ili umetke.

No, ipak nije sve izgubljeno. Zahvaljujući pojedincima i starim sačuvanim slikama i pričama, sve se da obnoviti ili napraviti kopija. Tako je i Posudionica narodnih nošnji iz Zagreba na temelju sačuvanih delova, starih fotografija i kazivanja uspela da napravi replike kako ženskih tako i muških tradicionalnih nošnji iz Starčeva i na taj način sačuvala sve od zaborava.

U očekivanju koncerta na kojem će biti izvedene igre i pesme iz Starčeva, nadam se da će i napravljene replike nošnji dostojno predstaviti Starčevo. Vinko Rukavina